

Creu en la globalització, però això no li ha impedit exercir com un dels seus crítics. I és que ha vist de ben a prop els efectes perniciosos que aquesta pot tenir, quan les decisions es prenen des de grans organismes com el Banc Mundial, el Fons Monetari Internacional o l'Organització Mundial del Comerç, on els països desenvolupats tenen la paella pel mànec. Premi Nobel d'Economia del 2001, Joseph E. Stiglitz acaba de publicar *El malestar en la globalització*, editat en català per Empúries.

— Vostè no es considera un antiglobalitzador, però simpatitza amb els moviments que es defineixen així. Per què?

— Perquè han mostrat que el procés de globalització té les seves febleses. Han posat al descobert una sèrie de problemes que s'haurien intentat amagar si aquests no haguessin aconseguit portar-los al debat públic. El perill és que aquests moviments han posat tot l'èmfasi en les desigualtats i els desequilibris que genera la globalització, i no s'adonen que la globalització també té aspectes positius. Hi ha hagut un creixement tecnològic que ha permès millors condicions de salut, un accés als mercats que ha ajudat que els països del sud-est asiàtic progressessin, i s'ha creat una societat global, que és totalment nova. De fet, l'èxit dels moviments antiglobalització s'explica en part per la mateixa globalització. Fa vint anys ja hi havia en països subdes-

“La gent que es preocupa per la pobresa acaba marxant de l'FMI”

Joseph E. Stiglitz

Premi Nobel d'Economia 2001

envolupats protestes molt fortes contra la política del Fons Monetari Internacional (FMI), el que passa és que nosaltres aquí no ens n'assabentàvem. Ara que sí hi ha aquesta consciència tenim una reciprocitat amb la gent que pateix aquestes polítiques.

—Aquests moviments antiglobalització han ficat en el mateix sac l'FMI, el Banc Mundial i el rebuig a les grans multinacionals. Hi està d'acord?

—Hi ha grans diferències entre l'FMI i el Banc Mundial, com també entre aquestes institucions i les grans multinacionals. La missió del Banc Mundial és eradicar la pobresa, tot i que no sempre ho aconsegueix, mentre que l'FMI s'ha de preocupar per l'estabilitat financera global. Hi ha gent dins l'FMI que creu que la pobresa no hauria d'estar entre les seves prioritats. L'FMI no s'ha preocupat pels efectes que tenien els seus programes en l'atur d'aquests països, per les conseqüències socials, i s'ha dedicat a treballar amb paràmetres purament econòmics. Fins i tot, de vegades, l'ha preocupat més recuperar els crèdits concedits que no pas que els diners que s'han donat es tradueixin en autèntiques inversions.

—Però tot i que tenen missions diferents també és cert que el Banc Mundial i l'FMI han col·laborat sovint.

—El Banc Mundial té dos tipus de programes: uns que es destinen a projectes educatius, de salut..., i uns altres programes de crèdit més adreçats al desenvolupament econòmic. El Banc Mundial, però, no dóna aquests segons ajuts sense una coordinació amb el Fons Monetari Internacional. Durant els anys vuitanta, el Banc Mundial i l'FMI van treballar freqüentment aquests programes de crèdit. Van treballar conjuntament en tot el que va ser el desmantellament del comunisme i l'ajustament d'aquest a les estructures de mercat. Les dues institucions han treballat juntes, tot i que no sempre en el mateix sentit. A Etiòpia, per exemple, l'FMI va arribar a un moment en què es va negar a donar més ajuts, mentre que el Banc Mundial va triplicar els diners per a projectes destinats a aquest país. Una de les raons perquè en la ment de molta gent el

Banc Mundial i l'FMI representen una mateixa cosa és perquè hi ha hagut aquests programes d'ajustament estructural, que han estat en molts casos un fracàs, i en els quals hi havia la signatura tant del Banc Mundial com de l'FMI. Però no s'han d'oblidar les diferències. Darrerament, el Banc Mundial ha canviat molt la seva relació amb els països subdesenvolupats, mentre que l'FMI va més endarrerit, amb la qual cosa ara les diferències entre un i l'altre són molt grans.

—La seva vinculació amb aquests organismes internacionals li ha permès veure els efectes negatius que la globalització pot tenir en la gent més pobre dels països en via de desenvolupament. Posi'm un exemple.

—L'exemple més devastador es pot trobar a Indonèsia. L'FMI va cometre una llarga llista d'errors. En primer lloc, va forçar polítiques de contracció monetària i fiscal que portaren una depressió econòmica. Després es van tan-

“L'objectiu del Banc Mundial és eradicar la pobresa. En canvi, dins l'FMI hi ha qui creu que la pobresa no hauria d'estar entre les seves prioritats”

car setze bancs, van anunciar que en continuarien tancant més, però no van donar cap seguretat als dipòsits bancaris, de manera que la gent va córrer a treure els seus diners, i així el sistema bancari es va enfonsar, perquè no hi havia capital enlloc. Llavors, quan va créixer l'atur, van baixar els sous i van adonar-se que tot el capital que hi havia s'havia de tornar als creditors estrangers, es van trobar que no hi havia diners ni per pagar subsidis d'atur, ni subsidis als pobres... No hi havia cap mena d'ajut. No van tolerar que es produïssin suspensions de pagaments, perquè consideraven que no tornar els crèdits donats era una manera de no respectar el contracte de deute. La gent havia de tornar igualment els diners que devia als bancs. Però es van

oblidar del contracte social. Es van produir aldarulls, morts, el capital va sortir del país, els empresaris se'n van anar... Aquesta era una situació previsible, que s'havia predit també, però que tot i així va afectar greument Indonèsia, que encara ara en pateix els efectes. Va ser una crisi inhumana, una gran injustícia social, però també fruit d'una mala economia.

—Les seves crítiques se centren bàsicament entorn de l'FMI, un organisme que ha exigint polítiques de liberalització, privatitzacions i retallades en polítiques socials arreu del món, com si fos aquesta una fórmula infal·lible. Ho és?

—Abans de treballar en el Banc Mundial, havia estat assessor de Bill Clinton i havíem debatut molt aquestes qüestions. Hi havia gent totalment a favor de la liberalització i de les privatitzacions, i n'hi havia altres que pensaven tot al contrari. Molta gent, als Estats Units, està convençuda que no convé que privatitzem ni la Seguretat Social ni el programa de pensions públic. Però hi havia gent que fins i tot apostava per privatitzar les mines d'urani, base de la indústria nuclear i de les bombes atòmiques. Una idea absurda! Hi havia gent que sostenia que la Reserva Federal s'havia de preocupar únicament de la inflació, mentre que jo sempre he defensat que també s'ha de preocupar de l'atur i dels problemes socials en general. A Europa, el Banc Central Europeu, de moment, es preocupa només per la inflació.

—Un debat del qual no participen, però, els principals afectats: els països pobres.

—Els països en via de desenvolupament també han de poder tenir la seva opinió, aplicar el propi criteri i tenir poder de decisió sobre quin tipus de polítiques econòmiques han de seguir. Si hem de tenir un tracte democràtic amb aquests països no els podem imposar un tipus de criteri. Jo, com a americà, si algú em digués que els Estats Units han de fer les coses d'una determinada manera, també em molestaria. Per tant, els països subdesenvolupats tenen el dret de triar quin tipus de polítiques econòmiques han d'aplicar i no els han de ser imposades pel Fons Monetari Internacional. D'altra ban-

da, en qualsevol dels casos que s'exposen al llibre es demostra que la ciència econòmica més evident estava en contra de les polítiques que seguia l'FMI. Era evident que la globalització de mercats portaria riscos econòmics greus a alguns països i mai es va plantejar donar-los algun tipus de compensació. Se'ls exigia un sacrifici molt alt.

—L'arrogància ha estat l'error més gran que ha comès l'FMI?

—L'arrogància és clarament un dels pecats que ha comès. El problema es troba en el fet que, si haguessin estat arrogants però haguessin respectat processos democràtics, o haguessin estat arrogants però l'haguessin encertat més sovint, hauria estat més fàcil perdonar-los. Però no ha estat així. És molt més imperdonable ser arrogant, antidemocràtic i estar equivocat.

—Els fracassos d'aquestes organitzacions internacionals s'expliquen únicament per raons econòmiques?

—Les raons per les quals l'FMI ha comès aquestes injustícies són diverses. D'una banda, faria falta determinar on recau la responsabilitat de les decisions. L'FMI es posa en contacte amb els ministres d'Economia i de Finances, amb les institucions financeres de determinats països, que alhora intenten transmetre quin és el desig del món financer que ells representen. En aquests moments, hi ha ministres d'Economia que tenen una visió panoràmica més ampla, però n'hi ha d'altres que tenen un cert ressentiment respecte a la construcció d'una economia financera global. En un primer moment, la liberalització en els mercats no va ser bona per als països en via de desenvolupament, però va interessar molt a Wall Street perquè hi va veure possibilitats de col·locar tota una sèrie de productes. Alguns, fins i tot, van pensar que aquesta globalització era bona per a aquests països subdesenvolupats; el problema és que la seva ideologia o el seu afany de lucre no els va permetre corroborar si realment hi havia evidències i proves que ho demostrassin. L'evidència dels fets demostrava que la globalització no ajudava aquests països, tot i que ideològicament interessava molt tirar endavant aquest procés.

Ideològicament era pervers. Hi ha altres elements que cal tenir en compte, pel que fa a l'FMI, com és el seu disseny organitzatiu. Tendeix a ser jeràrquic, i això fa més difícil que l'organització aprengui dels propis errors. Alguns dels mateixos errors que es van cometre al sud-est asiàtic, ara es repeteixen a l'Argentina. El fet que sigui una institució jeràrquica i tan antidemocràtica fa que no hi hagi transparència i tampoc un debat real que qüestionari per què es fan certes coses, i de retruc difícilment donen comptes del que han fet. La institució genera els seus mateixos anticossos, i llavors la gent realment preocupada per la pobresa acaba trobant-se incòmoda dins l'FMI i acaba marxant.

—La seva crítica s'estén a l'Organització Mundial del Comerç (OMC), des d'on els països occidentals reclamen a l'Àfrica, Amèrica Llatina i Àsia que liberalitzin els seus mercats i deixin pas a la inversió estrangera. Quins interessos mouen veritablement aquestes demandes?

—L'OMC és el marc dins el qual els països negocien els seus tractats econòmics i tracten de fer complir els acords que s'han signat en el passat. El problema és que el que demostren aquests acords és que el poder de negociació és molt més fort en els països desenvolupats que en els que estan en via de desenvolupament. Els que negocien dins aquesta organització són gent del Departament de Comerç, ministres de Finances, que els preocupa molt més la seva relació amb les multinacionals que no pas la justícia social o els mateixos consumidors. Quan es parla dels medicaments, els preocupa molt més defensar la propietat intel·lectual per fer l'aleta a les companyies farmacèutiques que no pas l'intercanvi de coneixements que hi podria haver entre metges d'arreu del món o els malalts de la sida a l'Àfrica que necessiten medicaments a un preu baix. La gent més sensibilitzada amb aquests problemes, a Europa i els Estats Units, consideren que el comerç hauria d'anar lligat a l'ajut. I que l'obertura de mercats hauria de ser a dues bandes.

Bàrbara Amorós

Biografia

Joseph E. Stiglitz, nascut a Indiana (Estats Units) el 1943, és economista i professor de la Universitat de Columbia. Premi Nobel d'Economia 2001, va ser vicepresident del Banc Mundial (1997-2000) i assessor econòmic de Bill Clinton. Socialdemòcrata, Stiglitz defensa la condonació del deute extern dels països pobres i es mostra a favor de la taxa Tobin sobre les transaccions financeres, "sempre que la seva aplicació sigui efectiva". Enfront dels fonamentalistes del mercat, Stiglitz reivindica sovint la figura de Keynes i retreu a organismes com el Fons Monetari Internacional (FMI) "que hagi intentat simular que no hi ha opcions més enllà de l'economia de mercat". El Premi Nobel denuncia clarament la falta de democràcia en l'FMI, on només un país com els Estats Units té dret a vetar les decisions que s'hi prenen. És doctor *honoris causa* per la Universitat de Barcelona.

